

వివేక చూడామణి

శ్లో || సర్వవేదాంత సిద్ధాంత గోచరం తమ గోచరం
గోవిందం పరమానందం సద్గురుం ప్రణతోస్మ్యహం (1)

శ్లో || జంతూనాం నరజన్మ దుర్లభ మతః పుంస్త్యం తతో విప్రతా
తస్మాత్ వైదికధర్మ మార్గపరతా విద్వత్వమస్మాత్పరం
ఆత్మానాత్మవివేచనం స్వనుభవో బ్రహ్మాత్మనా సంస్థితిః
ముక్తిర్నో శతకోటి జన్మసుకృతైః పుణ్యైర్వినా లభ్యతే (2)

శ్లో || దుర్లభం త్రయమే వైతత్ దైవానుగ్రహ హేతుకం
మనుష్యత్వం ముముక్షుత్వం మహాపురుష సంశయః (3)

శ్లో || లబ్ధ్వా కథంచిత్ నరజన్మ దుర్లభం
తత్రాపి పుంస్త్యం శృతిసార దర్శనం
యస్తాత్మ ముక్తా నాయతేత మూఢదీః
సహ్యాత్మ హస్వం వినిహంత్య సద్గుహాత్ (4)

శ్లో || ఇతః కోన్వస్తి మూఢాత్మా యస్తు స్వార్థే ప్రమాద్యతి ?
దుర్లభం మానుషం దేహం, ప్రాప్య - తత్రాపి పౌరుషం ? (5)

శ్లో || వదంతు శాస్త్రాణి యజంతు దేవాన్
కుర్వంతు కర్మాణి భజంతు దేవతాః
ఆత్మైక్య బోధేన వినా విముక్తిః
న సిద్ధ్యతి బ్రహ్మ శాతాంతరేపి (6)

శ్లో || అమృతత్వస్య నాశాస్తీ విత్తే నేత్యేవహి శృతిః
బ్రవీతి కర్మణే ముక్తే రహేతుత్వం స్ఫుటం యతః (7)

శ్లో || అతో విముక్త్యై ప్రయతేత విద్వాన్
సన్యస్త బాహ్యార్థ సుఖ స్పృహస్యన్
సంతం మహాంతం సముపేత్య దేశికం
తేనోపదిష్టార్థ సమాహితాత్మా (8)

శ్లో || ఉద్ధరే దాత్మ నాత్మానం మగ్నం సంసార వారిధౌ
యోగారూఢత్వ మాసాద్య సమ్యగ్దర్శన నిష్ఠయా (9)

శ్లో || సన్యస్య సర్వకర్మాణి భవబంధ విముక్తయే
యత్యతాం పండితైర్దీర్ఘై రాత్మాభ్యాస ఉపస్థితైః (10)

శ్లో || చిత్తస్య శుద్ధయేకర్మ నతువస్తూపలబ్ధయే
వస్తు సిద్ధిర్విచారేణ నకించత్ కర్మకోటిభిః (11)

శ్లో || సమ్యగ్ విచారతః సిద్ధా రజ్జు తత్త్వావధారణా
త్రాంత్యోదిత మహాసర్ప భయదుఃఖ వినాశినీ (12)

శ్లో || అర్థస్య నిశ్చయోద్యుష్టో విచారేణ హితోక్తితః
నస్మానేన నదానేన ప్రాణాయామ శతేనచ (13)

శ్లో || అధికారిణ మాశాస్తే ఫలసిద్ధి ర్విశేషతః
ఉపాయా దేశ కాలాద్యాః సంత్యస్మిన్ సహకారిణః (14)

శ్లో || అతోవిచారః కర్తవ్యో జిజ్ఞాసో రాత్మవస్తునః
సహాసాద్య దయాసింధుం గురుం బ్రహ్మవి దుత్తమం (15)

శ్లో || మేధావీ పురుషో విద్వాన్ ఉహ పోహ విచక్షణః
అధికార్యాత్మ విద్యాయా ముక్త లక్షణ లక్షితః (16)

శ్లో || వివేకినో విరక్తస్య శమాది గుణశాలినః
ముముక్షో రేవహి బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా యోగ్యతామతా (17)

శ్లో || సాధనా న్యత్ర చత్వారి కథితాని మనీషిభిః
యేషు సత్స్వేవ సన్నిష్ఠా యదభావే నసిద్ధ్యతి (18)

శ్లో || ఆదౌ నిత్యానిత్య వస్తు వివేకః పరిగణ్యతే
ఇహాముత్ర ఫలభోగ విరాగ స్తదనంతరం
శమాది షట్క సంపత్తి ర్ముముక్షుత్వ మితిస్ఫుటం (19)

శ్లో || బ్రహ్మ సత్యం జగన్నిద్యే త్యేవం రూపో వినిశ్చయః
సో2యం నిత్యానిత్య వస్తు వివేకః సముదాహృతః (20)

శ్లో || తద్వైరాగ్యం జిహాసాయా దర్శన శ్రవణాదిభిః
దేహాది బ్రహ్మ పర్యంతే హ్యనిత్యే భోగవస్తుని (21)

శ్లో || విరజ్య విషయవ్రాతా ధోష దృష్ట్యా ముహుర్ముహుః
స్వలక్ష్మ్యే నియతావస్థా మనసః శమ ఉచ్యతే (22)

శ్లో || విషయేభ్యః పరావర్త్య స్థాపనం స్వస్వాగోళకే
ఉభయేషా మింద్రియాణాం స దమః పరికీర్తితః
బాహ్యనాలంబనం వృత్తే రేషోపరతి రుత్తమా (23)

శ్లో || సహనం సర్వ దుఃఖానా మప్రతీకార పూర్వకం
చింతావిలాప రహితం సా తితిక్షా ని గద్యతే (24)

శ్లో || శాస్త్రస్య గురువాక్యస్య సత్యబుద్ధ్యా వధారణం
సా శ్రద్ధా కథితా సద్భిర్యయా వస్తూపలభ్యతే (25)

శ్లో || సర్వదా స్థాపనం బుద్ధేః శుద్ధే బ్రహ్మణి సర్వదా
తత్సమాధాన మిత్సుక్తం నను చిత్తస్య లాలనం (26)

శ్లో || అహంకారాది దేహాంతాన్ బంధా నజ్ఞాన కల్పితాన్
స్వ స్వరూపావబోధేన మోక్ష మిచ్ఛా ముముక్షుతా (27)

శ్లో || మంద మధ్యమ రూపాపి వైరాగ్యేణ శమాదినా
ప్రసాదేన గురోః సేయం ప్రవృద్ధా సూయతే ఫలం (28)

శ్లో || వైరాగ్యం చ ముముక్షుత్వం తీవ్రం యస్య తు విద్యతే
తస్మిన్నేవార్థ వంతః స్యుః ఫలవంతం శామాదయః (29)

శ్లో || ఏతయోర్మందతా యత్ర విరక్తత్వ ముముక్షయోః
మరౌ సలీలవత్తత్ర శమాదేర్భాస మాత్రతా (30)

శ్లో || మోక్ష కారణ సామగ్ర్యాం భక్తి రేవ గరీయసీ
స్వస్వరూపానుసంధానం భక్తి రిత్యభిధీయతే (31)

శ్లో || స్వాత్మ తత్త్వాను సంధాన భక్తి రిత్యపరే జగుః
ఉక్తసాధన సంపన్నః తత్త్వ జిజ్ఞాసు రాత్మనః
ఉపసీదే ధురుం ప్రాజ్ఞం యస్మాద్ బంధవిమోక్షణం (32)

శ్లో || శ్రోత్రియో2వృజినో కామ హతో యో బ్రహ్మవిత్తమః
బ్రహ్మణ్య పరతః శాంతో నిరింధన ఇవానలః
అహీతుక దయాసింధు ర్బంధురా నమతాం సతాం (33)

శ్లో || తమారాధ్య గురుం భక్త్యా ప్రహ్లాప్తశ్రయ సేవనైః
ప్రసన్నం తమనుప్రాప్య పుచ్ఛేద్ జ్ఞాతవ్య మాత్మనః (34)

శ్లో || స్వామిన్ ! నమస్తే నతలోక బంధో !
కారుణ్య సింధో ! పతితం భవా బ్ధౌ
మా ముద్ధరాత్మీయ కటాక్ష దృష్ట్యా
ఋజ్వాతి కారుణ్య సుదాభివృష్ట్యా (35)

శ్లో || దుర్వార సంసార దవాగ్ని తప్తం
దోధూయమానం దురదృష్టదాతైః
భీతం ప్రపన్నం పరిపాహి మృత్యోః
శరణ్య మన్యం యదహం న జానే (36)

శ్లో || శాంతా మహంతో నివసంతి సంతో
వసంత వల్లోక హితం చరంతః
తీర్థాః స్వయం భీమ భావార్ణవం జనా
సహేతు నాన్యానపి తారయంతః (37)

శ్లో || అ యం స్వభావః స్వత ఏవ యత్పర
శ్రమాప నోద ప్రవణం మహాత్మనా
సుధాంశురేవ స్వయ మర్కకర్కశ
ప్రజాభితప్తా మవతి క్షితిం కిల ! (38)

శ్లో || బ్రహ్మానంద రసానుభూతి కలితైః పూతైః సుశీతర్యుతై
ర్యుష్మ ద్వాక్కుల శోజ్జితైః శ్రుతి ముఖైర్వాక్యామృతైః సే చయ
సంతప్తం భవతాప దావదహస జ్వాలాభి రేనం ప్రభో!
ధన్యాస్తే భవదీక్షణ క్షణగతేః పాత్రీకృతాః స్వీకృతాః (39)

శ్లో || కథం తరేయం భవసింధు మేతం ?
కావాగతిర్మే ! కతమోస్తుపాయః !
జానే నకించి త్కృప యావ మాం ప్రభో !
సంసార దుఃఖ క్షతి మాతనుష్వ (40)